

per dir que *feble* és un manlleu del francès, cosa que fóra ja inacceptable fonèticament, com sigui que en francès llavors era i es pronunciava *fóible* (més tard *foébl^o*) sinó que la documentació catalana i occitana del duplicat *feble* no és menys antiga que la de *frèvol*, per bé que sigui menys abundosa. Si Desclot deia una cosa o l'altra no consta de segur, perquè uns dels seus mss. i eds. porten *frèvol* allà on en d'altres llegim: «lo rey se-n anà --- per l'ayguera --- e si bé tot s'era malalt forment e de *febla* complecció, no-u parec en l'anar, car comensà d'anar a peu tost e ivàs --- camí d'un castell que ha nom Sa Roca», almenys en l'ed. NCL (iv, 88.25, § 134).

«Nastàsia demanà --- l'àbit de religió, mas com era dona vella e de *ffeble* complecció --- consellaren --- feés una casa fora lo monestir --- e hagués alguna pietança a son cors ---»: l'usà, doncs, ja Llull (*Blanq.*, NCL. I, 138.18); «lo mestre d'aixa és tengut de dir a quascun parsoner totes les mesures les quals haurà empreses ab lo senyor de la nau; e encara los és tengut de dir quina obra fa, si és fort o si és *febla*», *Consolat* (cap. 7, Pard., p. 56); anàlogament en els *Costums de Tortosa*: «e l maestre --- és tengut de dar a cascú dels parçoners del leyn les mesures que ha empreses de fer ab lo senyor del leyn, y encara deu los dir si fa fort obra o *febla*»; «un fust podrit e vermanós, e si *febla* que apénas se poc sostenir», Reixac (*Questa*);² «a fer cové que muyre, cor jo-m sent fort *feblament*», *Senescal d'Egipte*. En particular *feble* fou usat com a terme de monederia, i ja figura així en documentació medieval, almenys des de c. 1400, recollida per Botet i Sisó i per Mateu i Llopis (veg. els docs. d'aquest en el BDC xxiv).

Amb un i altre valor aquest mot català passà manllevat des de la nostra llengua a diversos textos del cast. antic, sobretot de la zona oriental [Berceo, *Alex.*, etc.] i com a terme de monederia [1497], però com que allà fou sempre d'ús limitat i comentat diverses vegades com a mot de sabor foraster (veg. DECH II, 877b), no hi ha dubte que fou manlleu del català (més tard renovat pel francès però mai no hi arrelà). En canvi sí que es troba en llengua d'oc, des dels orígens, al costat de *frèvol*.

La creació d'aquest duplicat es pot comprendre com un mer desdoblament fonètic. S'explica perquè, com ja indicà M-Lübke (*Das Katalanische*, § 33), en català (i també en llengua d'oc) el grup *bl* és normal que es mantingui com a *bbl* en posició pretònica, i que es vocalitzi en *ul* o bé conservi la vocal intermèdia quan va darrere l'accent: en aquest cas, en efecte, la vocal àtona no era tan dèbil com abans de l'accent i en la combinació *ɓ̃l*- sovint restava si bé canviant la *e* en *o* per la influència conjunta de la labial *b* i la velar *L*: així tenim *oblidar*, *establir*, *fiblar*, *reblar*, però d'altra banda *neula*, *xiula*, *manxiula*, i també *àvol* HABILIS, *núvol* NUBILUS, *marxivol* MARCIBILIS, *-ivol*, *-èvol* de *-IBILIS*, i alhora *poixetule* i *poixèvol* de *POSCIBILIS* (no hi ha, doncs, res de la influència de *frivulus* que creu *AlcM*, mot que mai tingué res a veure amb *frèvol*).

Vol dir, per tant, que la forma radical *flebl-* en el

nostre mot s'originà en els derivats i compostos on el grup *bl* es trobava davant de l'accent: això fa que des del principi trobem *feblament* (supra), i *feblesa*, *afeblir*, són freqüents des dels orígens (força més que els analògics *frevolesa*, *afrevolir*, creacions més tardanes). A la llarga, però, partint d'aquests derivats i de la tan freqüent parella *feble complexió* (V. supra), on la fonètica sintàctica produïa els mateixos efectes, *feble* va guanyar terreny superposant-se a *frèvol*, que va anar quedant antiquat, gràcies a la concurrència de *feble* i del llatinisme més tardà *dèbil*.

Flèbil, llatinisme cru, de data recent [DOrt., no Lab.].

DERIV.: *Frevolesa*: «alscuns vicis són que de fi en fi, tota vegada, per la *frevolesa* humanal, no-s poden squivar, e --- les virtuts contràries a aquells, per la dita *frevolesa* no-s poden metre --- en operació ---», Eiximenis (*DoctrComp.*, CoDoACA XIII, 319.19, 22); amb síncope de la vocal, i contrastant amb *frèvol*, veiem els dos mots junts en: «molt leugiers som a enganar, e dèbils a obrar, e *frèvols* a contrestar --- que defena la nostra *freulea* e que-s combata per nós ---», *VidesR* (f° 2v2-3r1); si bé també hi apareix *frevolesa* més endavant (f° 126v1, ms. B, junt amb *freolea* ms. P, trad. *fragilitatis*). I d'altra banda també trobem molt aviat *feblesa*: ja en Llull (veg. infra) i «si Déu te ha dotat de seny e de saber e veus ton proisme qui, per *feblesa* de seny, o per fretura de consell o de saber se va perdre, no-l instruyràs?», Eiximenis (*Doctrina Comp.*, CoDoACA XIII, 314.4).

Completem els abstractes afegint l'antic i freqüent *frevoltat* (*frevolitat*, *frevoletat*, són lliçons o formes falses d'alguns ms. o mala ed.): «manera és de ergull, vanagloria, e a-y perill per rahó de la *frevoltat* qui és en home caüda», «Nathana temé lo demoni e la *frevoltat* de coratge de fembra, qui leugerament se gira, e ac pahor que sa mare no li faés alcuna maestria per la qual li tolgués la devoció», Llull (*Blanq.*, NCL. I, 14.28, 125.20); «fortitudo ajudà a la justícia, e trempança a la saviesa, per la qual ajude foren vençudes injúria, ignorància, *frevoltat* e gola», id. (*Merav.*, NCL. II, 12; Ag. I, 125); «aytal és l'amor de Déu en nosaltres, e no és res que la *frevoltat* sostenga, que ell, quant és en la sua bonea, no-n disponsa a bé nostre», AntCanals (*Arra*, NCL., 163), i veg. l'exemple d'Eiximenis (*Dones*, cap. 172, f° 122r1) que cito a ARREL.

Afeblir: «retornà Blanquerna a recordar --- con, per influència de consideració e per *feblea* de cervell *afeblit* per abstinència, vigília, dejunis e ---», Llull (*Blanq.*, NCL. II, 19.21); «no à més poder de dafendra --- tans à dels colps resebuts e de la sanc perduda; cant Baorts lo viu así *afeblit* ---», Reixac (*Questa*, 129.28, traduïnt *lassé*). I també l'analogic *afrevolir*: «tan longament gardà lo gall la volp havent pahor, que sa virtut se dormí e *s'afrevolí*, e caech del arbre», Llull (*Merav.*, NCL. II, 36), i «on més lo rey peccava, més multiplicava son poder en peccar e més lo *afrevolia* en fer bé», també en Llull, i veg. *afreolir* en el glossari de les *VidesR*.

Feblatge. *Febletat*. *Afebliment*, *afeblidor*. *Enfeblir*.